

Alkmadders

NUMMER 120 - JAARGANG 29 - DECEMBER 2012
 KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

Roelofarendsveen, Berkenweg

Oostenrijkse woningen, Alkemade

Alkmadders

29e jaargang, December 2012, nummer 120.
Kwartaaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Sjaak Bouwmeester
Marco Loos
José van der Meer-van der Zwet
Fons van Rijn

Distributie

Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (071-3314706)

Nieuwe donateurs en adreswijzigingen

Mw J.G.M. Rietbroek
jgm.rietbroek@planet.nl (06-18126615)

Donateurschap

De minimumdonatie bedraagt € 13,- per jaar, te voldoen op bankrekeningnummer 30.11.09.966 van de penningmeester van de Stichting Oud Alkemade. Per post ontvangen van Alkmadders kost € 8,50 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 2,50 en zijn verkrijgbaar tijdens de openingsuren.

Openingstijden

Het Historisch Centrum is geopend op
zondagmiddag van 14.00-17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
In de maanden juli en augustus en op 1e Paasdag,
1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het
museum gesloten.
Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag is het museum
wel open.

Contactpersoon van het bestuur

Mw A. van Wieringen, secretaris (071-5018326)

Bezoek- en postadres van de Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22,
2377 CE Oude Wetering.
Telefoon: 071-3312168
E-mailadres: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
toestemming van de redactie.

INHOUD:

	pagina
Van het bestuur	1
Varia: Website Oud Alkemade vernieuwd!	2
Varia: Op de valreep: Saskia van Uylenburch-jaar	3
Varia: Zoektocht naar Veense woorden en gezegdes	3
Varia: Marinus Heijnes in de Stal op de Kaag	3
Van kribbe tot kerststal	4
100 jarig Oranjecomité 'Juliana'	5
'Door Gunst Verkregen' viert 100-jarig bestaan	6
Liefde voor Harmonie: 125 jaar muziek in de Veen	8
Laatste activiteiten in Cultureel Centrum	10
Nieuwe Wetering	
Zoekplaatje	11-18
De Oostenrijkse woningen in Alkemade	12
Herinneringen: De dorpsomroeper	16
De Veense sluis, 'mooi dattie is gered'	17
Grote belangstelling voor Oud Alkemadeprijs	19

Van het bestuur

Twee mooie tentoonstellingen afgesloten

2 december was de laatste dag dat u de tentoonstelling over het 75-jarig bestaan van De Treffers en een uitgebreide collectie kerststallen in ons museum hebt kunnen bewonderen.

Er zijn weer veel mensen geweest van wie wij leuke reacties hebben ontvangen, en daar doen wij het voor.

Wij bedanken alle inzenders van de kerstgroepen en overige kerstspullen die wij hebben kunnen tonen. Ook dank aan De Treffers, en vooral aan Alfons Akerboom, die geweldig werk heeft verricht om dit alles voor elkaar te krijgen.

Nieuwe tentoonstelling vanaf 6 januari 2013

Inmiddels zijn we weer volop bezig met de voorbereidingen voor de nieuwe tentoonstelling die op 6 januari 2013 van start gaat. Deze tentoonstelling gaat over drie jubilerende verenigingen, te weten **125 jaar Liefde voor Harmonie, 100 jaar Door Gunst Verkregen en 100 jaar Oranjecomité 'Juliana'**. In deze Alkmadders leest u hier uitgebreid over.

U ziet, Stichting Oud Alkemade gaat ver terug in de tijd. Samen met deze jubilerende verenigingen gaan we er een uitgebreide tentoonstelling over maken met foto's, films, knipsels, folders, muziekuutvoeringen, oude instrumenten, uniformen en nog veel meer.

Jaardonatie 2013

Met ingang van 2013 wordt de minimum jaardonatie met € 0,50 verhoogd naar € 13,-. U ontvangt een dezer dagen de acceptgiro. Wilt u bij betaling uw administratienummer vermelden? Dit vindt u op de rechterbovenkant van de acceptgiro.

Fijne feestdagen

Namens alle medewerkers van de Stichting Oud Alkemade wensen wij u gezellige feestdagen toe en een goede start in het nieuwe jaar. Wij zien u graag in 2013 weer in ons museum.

Lex van der Zwet, voorzitter

Beste lezer

Voor u ligt een jubileumnummer! Nee, geen jubileum van Alkmadders, ook niet van de Stichting Oud Alkemade. Maar wel van drie spraakmakende verenigingen die volgend jaar op grootse wijze hun 100 en 125-jarig bestaan vieren, te weten Oranjecomité Juliana en de harmonieverenigingen Door Gunst Verkregen en Liefde voor Harmonie. In deze Alkmadders hebben wij het met name over de ontstaansgeschiedenis van deze verenigingen. Volgend jaar zullen wij in iedere editie opnieuw aandacht aan hen besteden en aan de activiteiten die zij door het jaar heen gaan organiseren.

Ook de Woningbouwvereniging Alkemade bestaat in 2013 honderd jaar. Een mooie aanleiding om deze keer het hoofdartikel te wijden aan de zgn. 'Oostenrijkse huizen' die tot hun corporatie behoren.

In de rubriek Herinneringen een aflevering over het oude medium 'dorpsomroeper', geschreven door oud-Veender

Nico Koek. Wilt u ook een keer een herinnering aan vroeger met anderen delen, laat het ons dan weten. Wij zijn eventueel ook altijd bereid het samen met u op te schrijven.

Dit is al weer het laatste nummer van Alkmadders in 2012. Wij hopen dat u uw blad het afgelopen jaar met genoeg hebt gelezen. Als - nieuwe - redactie kijken wij in ieder geval met voldoening terug op ons eerste jaar waarin we gewerkt hebben aan de totstandkoming van Alkmadders. Volgend jaar gaan we een stapje verder en komt ons blad in **kleur** uit. Met interessante verhalen en mooie foto's gaan wij opnieuw ons best doen om er nog mooier blad van te maken.

Wij bedanken ten slotte iedereen die ons geholpen heeft door artikelen te schrijven, foto's in te sturen, namen te vinden van de Zoekplaatjes, etc. Ook volgend jaar hopen wij weer te mogen rekenen op uw inbreng.

De redactie

Website Oud Alkemade vernieuwd!

Is het u al opgevallen dat onze nieuwe website in de lucht is? Gemoderniseerd en overzichtelijker ingedeeld, zodat u alles makkelijk kunt vinden. De site is nog in opbouw en wordt regelmatig bijgewerkt en aangevuld met relevante informatie. Wij hopen u zo nog beter te kunnen bereiken en tussen de verschijning van Alkmadders door te voorzien

van nieuws over de activiteiten van onze stichting. Kijk eens op www.stichtingoudalkemade.nl en geef uw mening! De website is gemaakt door Eduard Oudshoorn en hij is ook degene die hem aanvult en onderhoudt. Namens het bestuur hartelijk dank aan Eduard voor het opzetten van deze mooie website.

Stichting Oud Alkemade

Home

Activiteiten

Historie

Welkom

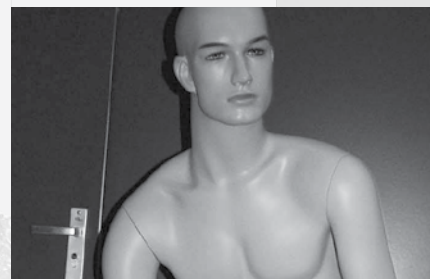
Van harte welkom op de website van de Stichting Oud Alkemade. Hier vindt u o.a. informatie over de historie van de voormalige gemeente Alkemade, het museum en de activiteiten die door enthousiaste medewerkers georganiseerd worden.

Laatste Nieuws

Nog te zien t/m 2 december 2012 twee tentoonstellingen:

Paspoppen gevraagd

Voor de tentoonstelling van Liefde voor Harmonie en Door Gunst Verkregen hebben wij nog een paar paspoppen nodig om (oude) uniformen op te kunnen tonen. Wie heeft er nog één of een paar te leen voor een klein jaartje? Wij zouden daar erg mee geholpen zijn. Reacties graag naar Lex van der Zwet, tel. 06-22122953 of via e-mail: l.zwet@planet.nl. Bij voorbaat hartelijk dank.

Op de valreep: Saskia van Uylenburgh-jaar

400 jaar geleden werd de naamgeefster geboren van de straat waaraan Stichting Oud Alkemade is gevestigd. **Saskia Uylenburgh**, dochter van de burgemeester van Leeuwarden, kwam op 2 augustus 1612 ter wereld. Zij trouwde op 22 juni 1634 met Rembrandt van Rijn en verhuisde met hem naar Amsterdam. Ze kregen samen vier kinderen waarvan alleen Titus in leven bleef. Saskia stierf op 14 juni 1642, nog geen dertig jaar oud.

Saskia met de rozenhoed.

In het Historisch Centrum Leeuwarden wordt van 13 oktober 2012 t/m 3 maart 2013 de tentoonstelling 'Sporen van Saskia' gehouden. Er zijn originele documenten te zien uit het Historisch Centrum Leeuwarden, het Regionaal Archief Leiden en het Stadsarchief van Amsterdam, zoals Saskia's doopakte en de trouwakte van haar huwelijk met Rembrandt in 1634 in de kerk van Sint Annaparochie.

Zoektocht naar Veense woorden en gezegdes

Boekhandel Veenerick uit Roelofarendsveen gaat de komende maanden Veense woorden en gezegdes verzamelen. Het doel van de boekhandel is om in de loop van volgend jaar een *Veens Woordenboek* uit te brengen.

Zo af en toe kom je in dagelijkse gesprekken nog van die mooie Veense woorden of gezegdes tegen. Nog niet zo heel lang geleden had elke streek of zelfs dorp zijn eigen taal. Met de alom aanwezige radio- en tv-uitzendingen is er een steeds eenvormiger Nederlands aan het ontstaan. Daarom is het de hoogste tijd om de typisch Veense woorden en gezegdes vast

te leggen. Daarbij wordt ieders medewerking gevraagd. Het verzoek is om op zoek te gaan in het eigen geheugen en er met anderen over te praten. Het gaat om kenmerkende taal die in Roelofarendsveen en omgeving wordt gebruikt.

Daarnaast zijn ook moderne Veense woorden, (gezins)uitdrukkingen en bijnamen welkom!

U kunt uw bevindingen sturen naar info@veenerick.nl, op papier afgeven in de winkel of mondeling komen toelichten bij boekhandel Veenerick aan het Noordplein in Roelofarendsveen.

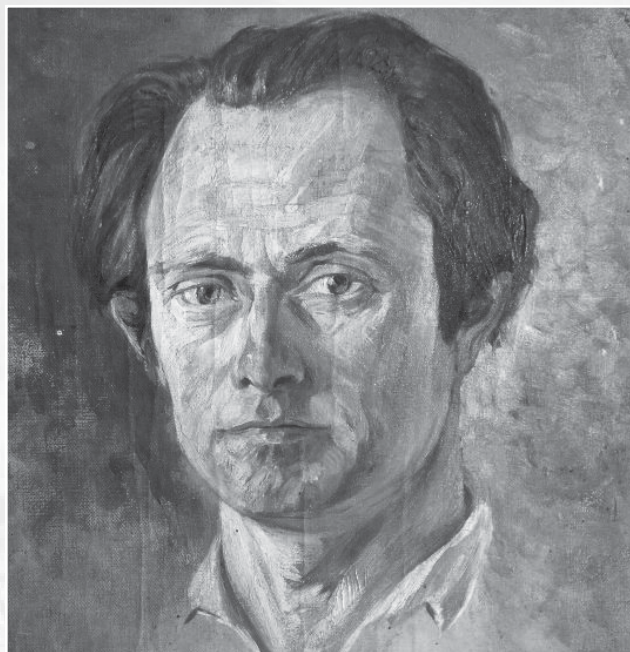
Marinus Heijnes in de Stal op de Kaag

Twee weekeinden in december staat Marinus Heijnes centraal in een expositie in de Stal op de Kaag: van 14-16 december en van 21-23 december.

Het eerste weekend staat in het teken van de 'Kaagse ruilhandel': verschillende Kaagse ondernemersgezinnen, zoals de bakker en de kruidenier, tonen een selectie van de werken die hun voorouders ruilden met Marinus Heijnes tegen producten uit hun zaak. Het tweede weekend zal een andere selectie te zien zijn van bijeengebrachte werken van Heijnes van elders.

Tijdens de gehele expositie zullen alle thema's van het werk van Heijnes werk te bewonderen zijn. De officiële opening is op vrijdag 14 december a.s. om 16.00 uur.

Iedereen is welkom!

Van kribbe tot kerststal

Veel mensen hebben genoten van de meer dan honderd kerstgroepen en -groepjes in het museum Oud Alkemade. Ze zijn inmiddels terug bij de eigenaren en zullen straks weer hun plekje krijgen in de vele huiskamers.

Het neerzetten van de kerststal is een typisch katholiek gebruik. Het verhaal gaat dat in 1223 de H. Franciscus van Assisi voor het eerst het tafereel van de geboorte van Jezus in een bos nabij Assisi uitbeelde om het ongeletterde volk de kerstboodschap mee te delen. Gewone mensen figureerden hierin en sindsdien verschenen in kerken, kloosters en scholen in Italië 'levende kerststallen'. Vanaf de 16e eeuw kwam dit gebruik via Spanje, Frankrijk en België naar Nederland.

In 'huiskamerformaat' deed de kerststal zijn intrede in de 18e eeuw. Er is overigens geen enkel bewijs dat Jezus in een stal geboren is, dat wordt namelijk nergens in de Bijbel vermeld. Waarschijnlijk is dit bedacht om de armoe van het

gezinnetje aan te geven. De aanwezigheid van de os en de ezel is om dezelfde reden omstreden, maar vanwege 'de stal' wel te begrijpen.

Volgens de 'officiële' regels hoort het kerstkindje pas op kerstavond in de kribbe te worden gelegd. De drie koningen beginnen ook met een achterstand en komen steeds een stapje dichterbij, totdat zij op 6 januari de stal bereikt hebben en de geschenken goud, wierook en mirre mogen aanbieden. Daarmee is het kerstverhaal voltooid en kan het stalletje worden opgeruimd.

Kerstboom

De versierde kerstboom is een traditie die zijn oorsprong vindt in de 19e eeuw in Duitsland. Oorspronkelijk bestond de versiering uit suikergoed, koekjes, appeltjes en noten. Glasblazers uit Thüringen bliezen glazen kettingen. Later ontdekten ze dat ze ook grote glazen kralen konden maken. Dit werden de eerste kerstballen, die aan de binnenkant werden bedekt met een laagje lood of zink waardoor ze een zilveren glans kregen.

Tot de jaren vijftig was het in katholieke gezinnen niet gebruikelijk een kerstboom neer te zetten; de geestelijkheid beschouwde dit als 'heidens'. In latere jaren werd hier soepeler mee omgegaan, mits de kerstboom naast het stalletje werd geplaatst. Tegenwoordig staan de versierde kerstbomen gewoon in alle kerken.

Kerstgroep voor Ans Koek-van Rhoon

Zondagmiddag 30 september heeft een aantal mensen in het museum meegedaan aan de *miniworkshop* 'kerstgroep boetseren' onder leiding van Elly Heemskerk. Deze kerstgroep is na de afwerking verloot onder de deelnemers.

Elly Heemskerk overhandigt de prijs aan de winnares:
Ans Koek-van Rhoon.

José van der Meer

De winnende kerstgroep van 2012.

100 jarig Oranjecomité 'Juliana' komt met miniatuurkermis

Op 6 januari 2013 komt het Oranjecomité 'Juliana' naar het museum van Stichting Oud Alkemade om op ludieke wijze de tentoonstelling te openen die ter ere van haar 100-jarig jubileum is opgezet. Tegelijkertijd exposeren het 100-jarig Door Gunst Verkregen en de 125-jarige Liefde voor Harmonie.

Het Oranjecomité 'Juliana' is in 1913 opgericht met als belangrijkste doel: het organiseren van de najaarsfeesten in Roelofarendsveen om de oogst van dat jaar te vieren. Bekend is dat in 1913 de initiatiefnemers een kleine kermis aan het Noordeinde (waar nu de inmiddels verlaten Rabobank staat) organiseerden. Er werden houten vlonders gelegd om de bezoekers niet letterlijk in het veen te laten (door)zakken. De exploitanten kwamen per schip naar de Veën. Het water vormde in de beginjaren een onderdeel van de festiviteiten. Met Veense pramen waarop onder andere de harmonie had plaatsgenomen werd een 'gondelvaart' gehouden. Uit de jaren voor de oorlog is helaas bijna niets op schrift vastgelegd. Er is een foto uit 1926 met het Oranjecomité uit die tijd. De programmaboekjes worden pas sinds 1938 bewaard. In de loop van jaren is de Veense kermis uitgegroeid tot een van de grootste en gezelligste feesten van de regio.

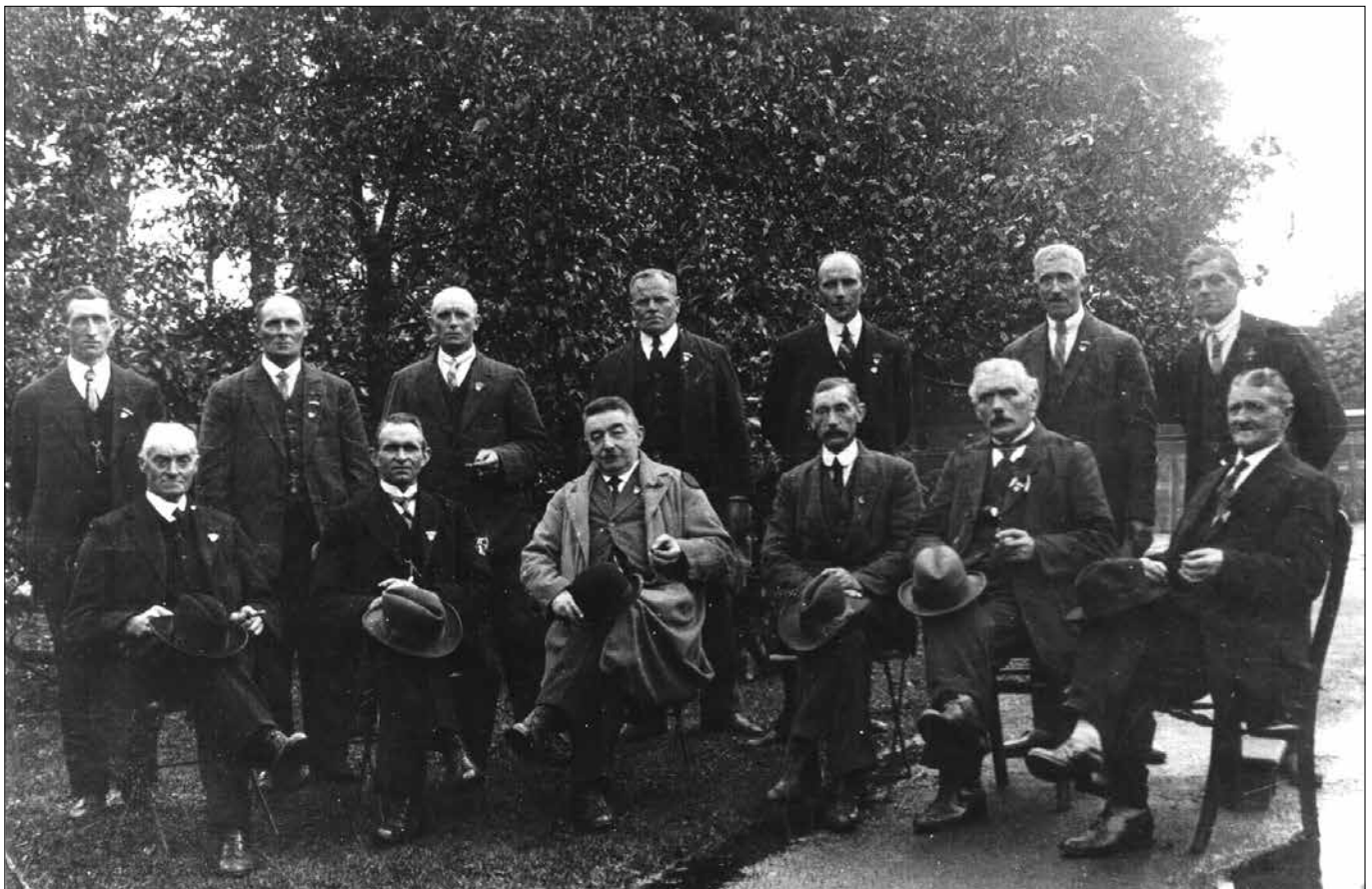
Samen met Oude Wetering

In 1975 is het comité gefuseerd met de Oranjevereniging van Oude Wetering, omdat de dorpen Roelofarendsveen en

Oude Wetering steeds meer met elkaar vergroeiden. Vanaf dat moment is de naam Oranjecomité Alkemade-Oost gevoerd. Na deze fusie is het organiseren van festiviteiten op de Koninginnedag een tweede belangrijke activiteit geworden. Inmiddels bestaat de gemeente Alkemade niet meer, waardoor er is teruggegrepen op de oude naam Oranjecomité 'Juliana'. De afgelopen decennia is de kermis uitgegroeid tot een feest waar men al maanden van te voren naar toe leeft. Bij de oude Veenders zit het in de genen, nieuwe Veenders worden er mee besmet en mensen die de Veën hebben verlaten komen er, al was het maar voor de bloemencorso, voor terug.

Jubileumfestiviteiten

Bij deze tentoonstelling kunt u genieten van een prachtige miniatuurkermis. Tevens is een groot gedeelte van het archief tentoongesteld. Zo kunt u een enorm arsenaal aan oude programmaboekjes inzien, er zijn honderden oude foto's te bezichtigen en is er ook nog flink wat filmmateriaal uit het verleden te zien. Kortom teveel om hier op te noemen. Als

Het bestuur rond 1926. Wie herkent deze mannen?

u graag even het kermisgevoel van vroeger wilt (her)beleven moet u gewoon maar een bezoekje komen brengen.

De opening van deze tentoonstelling is het startsein van wat voor alle inwoners een onvergetelijk jubileumjaar moet worden. Zo zal het van **26 t/m 30 april** 5 dagen lang feest zijn met een heuse *nostalgische kermis* en een grote feesttent waar voor alle geledingen van de bevolking diverse festiviteiten zullen worden georganiseerd. Gelijktijdig wordt op dat moment een prachtig *jubileumboek* met veel interviews en foto's in de verkoop gebracht. Tijdens de jubileumkermis volgend jaar september zullen de veertien enthousiaste vrijwilligers van het Oranjecomité ook nog een aantal keer extra uitpakken tijdens diverse activiteiten.

Wij wensen u heel veel kijkplezier bij de tentoonstelling.

Harold Straathof

Een van de eerste optochten. Op de achtergrond is de kermis nog net te zien.

'Door Gunst Verkregen' viert 100-jarig bestaan in nieuw clubgebouw

Muziekvereniging 'Door Gunst Verkregen' is opgericht op 5 mei 1913, niet wetende dat deze datum na de Tweede Wereldoorlog de Nationale Bevrijdingsdag werd.

De heer Kalker was de oprichter. Op deze vergadering waren 22 personen aanwezig. Daaruit werd het bestuur gekozen dat uit vijf personen bestond en de overige aanwezigen gaven zich op als lid. De vereniging was een feit, maar men had nog geen instrumenten. Door honderd aandelen à f 2,50 te verkopen kon men 15 instrumenten kopen.

Na vijf jaar zat er al een flinke dip in de vereniging. De leden kwamen slecht op de repetitie en een aantal leden bedankte.

Uiteindelijk waren er maar een man of zeven nog lid. Men gaf de schuld aan het repetitielokaal dat eigenlijk een café was. De muzikanten waren meer aan het oud-pandouren of aan het biljarten. Ouders lieten hun jonge kinderen niet in een café repeteren. Men ging op zoek naar een ander repetitielokaal en kwamen terecht in de wagenshuur van C. Los. Vanwege de vele kippenstront in die schuur was deze locatie ook niet geschikt. De dorsvloer van M. Los was hierna het repetitielokaal, maar ook daar waren de muzikanten snel

Bij het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina in 1923.

Met de dames er bij in het eerste echte uniform.

vertrokken en kwamen ze terecht in een lokaal bij de weduwe Van der Meer.

Na negen jaar en een nieuwe dirigent ging het weer bergopwaarts met de vereniging. Er is nog op diverse andere locaties gerepeteerd. Een 'historisch' moment van de vereniging is 1958 toen de eerste dames het korps kwamen versterken. In 1966 kregen de muzikanten pas hun eerste uniform; daarvoor werd er gespeeld in een wit uniform met daarboven een pet.

Naar een nieuw clubgebouw

Het huidige clubgebouw, dat voorheen een schooltje was, heeft jarenlang prima dienst gedaan als repetitieruimte. Omdat de vereniging de laatste 15 jaar alleen maar gegroeid is in ledental, is het gebouw nu veel te klein. Het is versleten en verzaakt en er is veel te weinig opbergruimte voor instrumenten en uniformen. Er worden al vanaf 1998 plannen gemaakt voor een nieuw clubgebouw. In eerste instantie zou er een nieuw gebouw komen op de huidige locatie, maar door een wisseling in het gemeentebestuur dat andere ideeën had, ging dat niet door. Eindelijk, na heel veel jaren praten en plannen maken, is het bijna zover: eind december gaan wij verhuizen naar ons nieuwe clubgebouw aan de Regenboogweg, een onderdeel van het Cultureel Centrum. De ruimte

gaan wij pachten wordt casco opgeleverd en door de vereniging geheel zelf ingericht. Dat kost een heleboel geld, maar daar is al meer dan tien jaar voor gespaard door middel van heel veel acties. Het komt dus heel mooi uit dat wij volgend jaar, in 2013, in het nieuwe clubgebouw zitten want dan bestaat de muziekvereniging 100 jaar.

Jubileumactiviteiten

In het jubileumjaar zijn diverse festiviteiten gepland. We starten op zaterdag **5 januari** de opening van het jubileumjaar met oud-leden, donateurs, medemuzikanten etc., dus eigenlijk voor iedereen. Donderdag **6 juni** is er een *streetparade* met diverse muziekkorpsen uit de omgeving. Vrijdag **7 juni** is het jubileumconcert en op zaterdag **8 juni** is er een feestavond met een hele leuke band. En er is natuurlijk de expositie in het museum Oud Alkemade, samen met Liefde voor Harmonie, die in 2013 125 jaar bestaat en Oranjecomité 'Juliana', dat 100 jaar bestaat.

Muziekvereniging 'Door Gunst Verkregen' telt momenteel meer dan 70 leden. Een vereniging waar gezelligheid hoog in het vaandel staat. Een vereniging die in het nieuwe clubgebouw vol goede moed de toekomst ingaat.

Ton Bakker

Door Gunst Verkregen marcheert door Nieuwe Wetering.

Liefde voor Harmonie: 125 jaar muziek in de Veen

Kunnen we het ons voorstellen: een kermisoptocht zonder vrolijke marsen, een aubade op Koninginnedag zonder het Wilhelmus, Dodenherdenking zonder stemmige muziek en de 'Last Post'?

Muziek is niet meer weg te denken in onze tijd, maar het moet lange tijd stil zijn geweest in ons dorp. In november 1888 komt hier verandering in toen de heren T. (Teun) de Jong, Th. Wagenaar, N. Hoogenboom uit Roelofarendsveen en de heer C. van Berkel uit Oude Wetering besluiten tot de oprichting van 'Fanfare Corps Liefde voor Harmonie'. Veel is er uit die beginperiode niet bekend. De eerste notulen zijn pas geschreven op 10 'October' 1899. Hierin is te lezen dat door de oprichters der *harmonie* een stuk is getekend, waarin zij verklaren de tien door hen gekochte instrumenten te schenken aan de vereniging. In die vergadering werd het nieuwe reglement van 32 artikelen goedgekeurd, het voorlopige bestuur werd vervangen door een nieuw bestuur waarvan J. de Jong Jaczn. de president (voorzitter) was, de contributie voor het verenigingsjaar 1899-1900 werd vastgesteld op f 4,- en besloten werd voor de vereniging rechtspersoonlijkheid aan te vragen.

Van fanfare naar harmonie

Uit de benaming 'Fanfarecorps' die de oprichters aan de vereniging hadden gegeven, mogen we opmaken dat in de beginjaren met een fanfarebezetting werd gespeeld. Dit wil zeggen dat alleen koperinstrumenten werden bespeeld. In de notulen van 28 oktober 1907 lezen we dat *'enige jongens bij den directeur geweest zijn, welke idee schenen te hebben in het bespelen van houten blaasinstrumenten'*. Al drie dagen later bespreekt het bestuur de aanschaf van deze instrumenten. Het blijkt om zes 'houten instrumenten' te gaan

die f 180,- moeten kosten. Tevens wordt het lesgeld voor de leerlingen vastgesteld. Uiteindelijk konden *'er 4 ouders mee genoeg nemen'*. En dat het serieuze leerlingen waren blijkt uit de vermelding: *'Den 17 november (1908) de eerste uitvoering voor donateurs gegeven en voor het eerst eenige muziknummers ten uitvoer gebracht met de houten blaasinstrumenten'*. Vanaf dat moment was de fanfare dus een harmonie geworden. Waarschijnlijk als gevolg van deze ontwikkeling wordt in 1910 de naam 'Fanfare Corps Liefde voor Harmonie' gewijzigd in 'Muziekvereniging Liefde voor Harmonie'.

Een nieuwe loot aan de LvH-boom

Met de komst van de Amerikaanse bevrijders in de Tweede Wereldoorlog maakte Europa ook kennis met de Amerikaanse cultuur. Een nieuw fenomeen waren de showbands. Successievelijk werd deze vorm van muziek maken door de muziekverenigingen overgenomen. Zo meldt in de bestuursvergadering van 17 november 1956 voorzitter Jan Bakker dat een dag later *'20 man zouden gaan leren voor tamboer'*. Als instructeur is Ben Van der Pluijm uit Leiden aangetrokken. Al op tweede paasdag 1957 werd de nieuwe drumband officieel door het actiecomité overgedragen aan de vereniging *'onder een zeer toepasselijk woord van de burgemeester (Kolfshoten). Daarna is er met veel tamtam een mars door heel het dorp gemaakt en we hadden zeer veel belangstelling, maar ik denk dat dat kwam vanwege de nieuwe trommen'*, aldus de secretaris in zijn jaarverslag.

Liefde voor Harmonie in 1920

Drumfanfare in Slagharen 24-5-1992, tambour-maître is Ilze Berbiers.

Halverwege de jaren '60 werden (signaal)trompetten aan de drumband toegevoegd. De eerste trompet werd op zaterdag 21 augustus 1965 (op die dag vond de presentatie van het nieuwe uniform plaats) overhandigd door de voorzitter van het Oranjecomité, Koos van der Meer.

In 1968 werd voor het eerst in de nieuwe samenstelling deelgenomen aan een concours. In Uden werd, uitkomend in de 2e divisie, een 1e prijs behaald met promotie. In 1975 werd tijdens het Bondsconcours in Wateringen een 1e prijs met promotie naar de eredivisie in de wacht gesleept. In deze divisie mocht de drumband op 7 mei 1978 de Zuid-Hollandse Bond vertegenwoordigen tijdens de federatieve kampioenswedstrijden in Kerkrade. Als beste korps in de sectie C van deze afdeling kon de rode kampioenswimpel in ontvangst worden genomen.

In 1979 wordt het trompetterkorps omgevormd tot jachthoornkorps. In deze bezetting werd in 1982 in de tweede divisie de blauwe kampioenswimpel gewonnen. In 1983 waren de jachthoorns al weer terzijde gelegd en werd als drumfanfare deelgenomen aan het concours in Wateringen met promotie naar de 2e divisie (sectie D) tot gevolg.

In 1986 is het ledenaantal van de drumfanfare zorgwerkend afgenomen. In een poging nieuwe leden aan te trekken wordt huis-aan-huis een brief verspreid. Deze actie leverde inderdaad muzikanten op, in het bijzonder een groepje oud-leden van het jachthoornkorps. Daarom wordt besloten tot heroprichting van dit korps. In 1988 nam het jachthoornkorps voorzichtig in de 3e divisie deel aan het bondsconcours, dat in verband met het 100-jarig bestaan van LvH in de sporthal in Roelofarendsveen plaatsvond. Dankzij het goede resultaat (promotie) mocht het korps op 1 april 1989 weer als afgevaardigde van Zuid-Holland naar de kampioenswedstrijden in Kerkrade en kon aan het einde van de dag de gele kampioenswimpel meegenomen worden naar de Veen. In 1990 werd weer als drumfanfare het concours

in 's-Gravenzande bezocht, met promotie als resultaat. Sindsdien is de formatie niet meer van bezetting gewijzigd en werd vooral de nadruk gelegd op het showelement. In de kermistaptoe heeft de drumfanfare vele jaren zelfstandig een show gelopen. Helaas noodzaakte de afname van het aantal leden van de drumfanfare in 2007 tot samenvoeging met het harmonieorkest. Op 15 december 2007 werd tijdens een afscheidsconcert teruggekeken op vele mooie muziekjaren.

De plaats van de 'drumband' is na 2007 ingenomen door de slagwerkgroep. Deze groep bestaat uit ca. tien leden die bij rondgangen en serenades voor de begeleiding van het harmonieorkest zorgen en trommarsen ten gehore brengen. Tijdens concerten speelt de groep percussiewerken op een uitgebreid arsenaal aan ritmische en melodische slagwerk-instrumenten.

Programma viering 125-jarig bestaan

Het 125-jarig bestaan van LvH wordt in 2013 met een groot aantal activiteiten opgeluisterd. Om te beginnen wordt op zondag **3 maart** in de Petruskerk een eucharistieviering gehouden met medewerking van gemengd koor Vox Laeta (i.v.m. de verbouwing van de Petruskerk wordt eventueel uitgeweken naar de Jacobuskerk); zaterdag **13 april** is er een workshop slagwerkers; op maandag **29 april** een koffieconcert t.g.v. het 100-jarig bestaan van het Oranjecomité. In Alkammans van maart 2013 worden de activiteiten van mei t/m september worden vermeld.

Het grote jubileumweekend vindt op **1, 2 en 3 november** plaats met onder meer een jubileumconcert met als thema "Musical" met medewerking van bekende musicalsterren.

En natuurlijk maakt Liefde voor Harmonie onderdeel uit van de speciale jubileumexpositie in het Museum Oud Alkemade in 2013. Dit is zeker een bezoek waard!

Ton van Velzen

Het Cultureel Centrum in Nieuwe Wetering. In 1896 gebouwd als openbare lagere school.

Laatste activiteiten in Cultureel Centrum Nieuwe Wetering

De ontvangst van Sint Nicolaas op 24 november jl. was een van de laatste activiteiten in het Cultureel Centrum aan de Achterweg in Nieuwe Wetering. Het oude gebouw gaat tegen de vlakte om plaats te maken voor woningen. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het nieuwe gebouw langs de Ringvaart, aan de Molendijk.

Het huidige centrum is in 1896 gebouwd als lagere school (eerst openbaar en vanaf 1928 RK) en heeft als zodanig tot 1953 dienst gedaan. Dat jaar verhuisden de leerlingen naar de nieuwe school van de parochie Maria Presentatie in Roelofarendsveen. Het oude schoolgebouw kwam

daardoor vrij voor verenigingsactiviteiten, waartoe de Oranjestichting Eensgezindheid werd opgericht. In 1967 werd de naam gewijzigd in Stichting Cultureel Centrum Nieuwe Wetering. Het gebouw werd voor 2500 gulden overgenomen van de gemeente.

Het eerste bestuur van het Cultureel Centrum in 1954

de heer R. Spring in 't Veld genoemd. Hij zamelde gelden in en wist met een groep vrijwilligers het schoolgebouw te verbouwen tot het Cultureel Centrum.

Het eerste bestuur werd gevormd door P. Vis, G. Janssen, K. van Dijk, R. Spring in 't Veld, R. de Jeu, B. Klerks en G. Griffioen. Op 20 april 1954 werd het centrum door locoburgemeester C. van der Meer feestelijk geopend.

In de jaren erna werd het centrum de thuisbasis van de vele verenigingen die Nieuwe Wetering rijk is, zoals de biljartvereniging Nieuwe Wetering, de schietvereniging Het Vizier, de muziekvereniging Door Gunst Verkregen, de priksleeclub De Gladde IJzers en de ijsvereniging Willem Barendsz.

Daarnaast werden er vele feesten en discoavonden gehouden. Ook tegenslag bleef niet uit: in de jaren zeventig was er een fikse brand. Het gebouw is in de loop der jaren enkele malen fors verbouwd, maar renovatie was dit keer volgens het bestuur geen serieuze optie meer. Het gebouw verkeerde in een te slechte staat.

Aan de bouw van het nieuwe centrum is acht jaar praten vooraf gegaan. In het nieuwe centrum krijgt

de schietvereniging Het Vizier een eigen baan en de muziekvereniging Door Gunst Verkregen een oefenruimte. Elders in het gebouw komt een brasserie en zijn er multifunctionele ruimten voor de andere verenigingen.

Fons van Rijn

Foto's: Agnes Turk

De grote zaal van het Cultureel Centrum gevuld met kinderen en ouders bij de ontvangst van Sinterklaas enkele weken geleden.

Zoekplaatje

De klas van het Annahofje met juffrouw Clazien Koek

Tot nu toe ontvingen we de volgende namen:

1 ?	20 Rianneke van Hameren
2 ?	21 Tineke van der Zwet
3 Anneke van Velzen	22 Marian Klerks
4 ?	23 Anita Klerks
5 ?	24 ?
6 Sjaak van Leeuwen	25 Mieke van der Meer
7 Peter Klerks	30 .. Otten?
8 ?	26 ?
9 ?	27 Paul van Velzen
10 Harry van Amsterdam	28 Karin Vermij
11 Hans Klerks	29 ?
12 Frank Otten	30 Hilda Otten
13 Stefanie Kalker	31 ?
14 Ingrid van der Zwet	32 Leonie Bontje
15 Ellen Hoogenboom	33 ?
16 Gerard Bontje	34 Kees of
17 José Akerboom	Sjaak Bouwmeester
18 Clazien Koek	35 Stef Akerboom
19 Guus van der Meer	

Wij hopen de ontbrekende namen nog eens te horen! Bel of mail ze door naar Theo Meijer, tel. 071-3314706 of t.meijer21@kpnplanet.nl

De Oostenrijkse woningen in Alkemade

Op 27 augustus 2013 bestaat Woningbouwvereniging Alkemade 100 jaar. Een goede reden om aandacht te besteden aan een bijzonder contingent van de woningbouwvereniging: de zestig Oostenrijkse woningen die in 1950 in Oud Ade, Nieuwe Wetering, Roelofarendsveen en Kaag-eiland zijn gebouwd.

Woningnood in Nederland

Al voor de Tweede Wereldoorlog heerste er in Nederland en dus ook in Alkemade grote woningnood. Na de oorlog was die nood alleen nog maar toegenomen met, volgens toenmalig burgemeester J.M.H.L. Hoijnck van Papendrecht, alle daaraan verbonden morele gevolgen. Mede door het grote aantal dubbele bewoningen (120 jonge echtparen die bij hun ouders inwoonden) en de slechte kwaliteit van veel woningen, had het gemeentebestuur voortdurend bij de bevoegde instanties de aandacht gevraagd voor deze huisvestingsproblemen. Uiteraard was Alkemade niet de enige gemeente met deze problematiek. Een van de grootste prioriteiten van de rijksoverheid na de oorlog was dan ook om met spoed te zorgen voor betaalbare en snel te realiseren woningen. Door gebrek aan geld, bouwmaterialen, energie en geschoolde arbeiders werden de geplande aantallen te bouwen woningen echter niet gehaald. Met snel te bouwen prefab noodwoningen hoopte men de woningnood wel snel te kunnen vermindere-

ren. Begin 1948 bestelde het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting in Wenen 800 houten prefab woningen bij de Oostenrijkse firma Thermohaus G.m.b.H.. Tegelijk schreef het ministerie alle Nederlandse gemeenten aan met de vraag of zij wilden deelnemen aan dit project. Er meldden zich 47 gemeenten aan die hier belangstelling voor hadden, maar Alkemade was daar niet bij. Wellicht speelde daarbij een rol dat de noodwoningen vooral bestemd waren voor gemeenten waar 20% van het woningbestand ten gevolge van oorlogshandelingen ernstig was beschadigd. In Alkemade was dat niet het geval.

Deze eerste 800 Oostenrijkse woningen zijn over het hele land verspreid, het merendeel is gerealiseerd in Brabant en Limburg. De prefab elementen werden per trein aangevoerd; ter plekke diende men de betonnen fundering te storten, de bakstenen plint en schoorstenen te metselen en het dak van pannen te voorzien. Omdat er in Oostenrijk een groot tekort aan voedsel was, ging de betaling van deze woningen voor een groot deel in natura (groenten, vis, aardappelen en kolen) en voor het resterende deel in geld.

Na de koop van deze 800 huizen volgden meerdere aankopen van prefab woningen. Deze kwamen niet alleen uit Oostenrijk, maar ook uit de Scandinavische landen, Zwitserland en Engeland.

Hoe Alkemade aan zijn 'Oostenrijkse huizen' kwam

Om verlost te worden van tekort aan middenstandswoningen in Eindhoven sluit NV Philips Gloeilampenfabriek te Eindhoven in maart 1949 met twee Oostenrijkse firma's zogenaamde 'compensatietransacties', waarbij het concern de beschikking krijgt over maar liefst 400 Oostenrijkse woningen in ruil voor aardappelen en Philips-producten. Van deze

Een van de 800 vrijstaande Oostenrijkse woningen in Nederland.

400 woningen worden er 225 gebouwd binnen de gemeentegrenzen van Eindhoven, de resterende 175 woningen van het type Zuiderzee werden te koop aangeboden aan andere gemeenten.

Burgemeester Hoijnck van Papendrecht kreeg door toevallige omstandigheden de tip dat er van de woningen van Philips nog een aantal te koop was. De gemeente Alkemade kon zestig huizen overnemen. In september 1949 ging het college met gemeentearchitect Deen, de raadsleden Van der Geest en Van der Velden en aannemingsbedrijf Jansen uit Nieuw-Vennep op bezoek in Eindhoven om de in aanbouw zijnde Oostenrijkse woningen te bezichtigen. Zij waren allen zeer enthousiast en van mening dat de woningen voldeden aan de hoogst te stellen eisen. Volgens hen waren de woningen wat praktische bruikbaarheid betreft te vergelijken met stenen woningen. De levensduur werd dan ook op vijftig jaar gesteld. Naast het feit dat de huizen van uitstekende kwaliteit waren, was het ook heel gunstig dat er een financiële rijksbijdrage werd gegeven.

In de raadsvergadering van 29 september 1949 werd het besluit genomen de zestig woningen aan te kopen en te bouwen. Er werd een overeenkomst getekend met Philips en aannemingsbedrijf Ervan J.F.P. Jansen uit Nieuw-Vennep kreeg opdracht voor de bouw van de woningen.

De totale kosten die met de bouw gemoeid waren bedroegen f 823.460.-. Naast de aanneemsom en het bouwrijp maken betaalde de gemeente f 334.182.- aan Philips. De stichtingskosten bedroegen dus gemiddeld f 13.725.- per woning. Op 18 juli 1950 verleende de gemeente zichzelf een bouwvergunning, hoewel de eerst paal - voor de acht woningen in Nieuwe Wetering - al geslagen was op 30 november 1949!

De Oostenrijkse huizen werden vaak aangeduid als noodwoningen. De definitie van een noodwoning luidt : een voor bewoning bestemd gebouw, of een deel van een bouw-

werk, dat is opgericht om op primitieve maar in verband met de moraliteit en hygiëne nog toelaatbare wijze te voorzien in een naar verwachting tijdelijk, niet op enige andere aanvaardbare manier te ledigen tekort aan woongelegenheid. De term 'noodwoning' voor deze houten huizen is gebruikt omdat ze werden gebouwd in de periode van wederopbouw. Waarschijnlijk werd aan veel huizen die snel moesten worden gebouwd de naam noodwoning gegeven. De uitvoering van de Oostenrijkse woningen was wat betreft de afschrijvingstermijn van vijftig jaar, kwaliteit, grootte en stedenbouwkundige ruimte veel te luxe om van een echte noodwoning te spreken.

De huurprijs was berekend op f 5,75 per week exclusief water, uiteindelijk bedroeg de aanvangshuur f7,25 per week inclusief water (f31,40 ofwel € 14,12 per maand). De huidige huur ligt rond de € 380,- per maand zonder water. In de beginjaren werd de huur nog aan de deur opgehaald door de heer Van der Hoorn van de gemeente.

Oostenrijkse huizen aan de Lindelaan in Roelofarendsveen.

Verdeling over de dorpen

Omdat in alle dorpen binnen de gemeente wel een woningtekort was, werd besloten de huizen in verhouding van die tekorten als volgt te verdelen: Kaag: 9 woningen - Nieuwe Wetering: 8 woningen Oud Ade: 7 woningen - Roelofarendsveen: 36 woningen

Vlak na de oorlog stonden in de Googerpolder bij Roelofarendsveen slechts de veertig huizen die tussen 1914 en 1920 gebouwd waren in de Spoorstraat (inmiddels vervangen door nieuwbouw). In 1946-'47 werden de huizen in de Narcisstraat en Nieuwstraat gebouwd. Op de ringdijk van de polder bevond zich, waar nu de Alkeburcht staat, alleen de boerderij van Maarten van Ruiten. Hoewel er dus infrastructuur aanwezig was elders in de polder, werden de Oostenrijkse woningen toch min of meer midden in een weiland gesitueerd. Die keuze had alles te maken met de eisen van brandveiligheid en de gedachte van 'tijdelijkheid'. Daarom was de wijk zeer ruim van opzet met veel groen en speelgelegenheid voor kinderen. Om de huizen te bouwen en bereikbaar te maken vanaf de Langeweg, werd een betonnen brug aangelegd over de Ringvaart, die nog steeds aanwezig is. De voortuinen van de woningen zijn heel lang onderhouden door de gemeentelijke plantsoenendienst, later werden er ligusterhagen geplaatst en werden de voortuinen bij de woning getrokken.

Leidsch Dagblad, 01/12/1949; p. 5/16

NIEUWE WETERING
EERSTE PAAL DE GROND IN.
 Gistermorgen is in tegenwoordigheid van het gemeentebestuur de eerste paal geslagen voor de bouw voor acht Oostenrijkse woningen.

Krantenbericht 1e paal acht woningen in Nieuwe Wetering.

Uit eisen van brandveiligheid en om te voorkomen dat bij brand deze zou overslaan van het ene naar het andere huis, werden alle woningen voldoende ver uit elkaar geplaatst. In afwijking van de Oostenrijkse woningen elders in Nederland zijn de huizen in Alkemade gebouwd in blokjes van 2, 3 of 4 woningen.

De vrouwen stonden hun (brandweer) mannetje

Ten aanzien van de eerder genoemde brandveiligheidseisen had men in sommige gemeente nog het volgende bedacht. In de periode na de oorlog was het in het algemeen nog zo dat huisvrouwen niet buiten de deur werkten en dus altijd thuis waren. De vrouwen die dit wilden kregen een opleiding tot brandweervrouw. Een bordje op de gevel met de letters Brandweer gaf aan dat er een brandkraan en een brandweervrouw aanwezig waren. Als er brand uitbrak, rolden de vrouwen alvast de brandslangen, die in een kist in de voortuin bewaard werden, uit en sloten ze aan op de brandkraan. Als de brandweer dan ter plaatse kwam, kon direct begonnen worden met blussen. Of dit systeem ook in Alkemade werd toegepast is niet bekend; overigens is er nog nooit een grote brand geweest in een van 'onze' Oostenrijkse huizen. Bij de verdeling van de woningen werden er, vooral in Roelofarendsveen, veel toegewezen aan ambtenaren, politieagenten, onderwijzend personeel en mensen van de NEM (energiebedrijf). Bij het huurcontract hoorde ook een huurreglement, waarin onder andere was opgenomen dat de woningen 'bij de week' werden verhuurd. Bij 'dronkenschap of ander ergerlijk levensgedrag van een huurder of een zijner huisgenoten' kon de huur onmiddellijk worden opgezegd en het betrokken gezin uit de woning worden gezet. Bij de aanvang van de huur moest een waarborgsom betaald worden van f 50,-. Bij vertrek zou eventuele schade aan de woning hiermee verreken worden.

Keuze voor één aannemer

Hoewel de bouwkosten geraamd waren op zo'n f 300.000,- besloot het gemeentebestuur slechts één aannemer, te weten aannemingsbedrijf Jansen uit Nieuw-Vennep, uit te nodigen voor een onderhandse aanbesteding. Raadslid Verstegen heeft nog verwoede pogingen gedaan de overige raadsleden over te halen te kiezen voor een openbare aanbesteding met meerdere aannemers; volgens hem zat er namelijk nog wel rek in de prijs van de aannemer. De voorzitter, burgemeester Hoijncck van Papendrecht, was van mening dat voor de uitvoering van dit werk grote routine nodig was en volgens hem had deze aannemer al meerdere van deze complexen

gebouwd. Hij ontraadde de gemeenteraad dan ook ten sterkste om met het voorstel van de heer Verstegen in te stemmen. Nadat ook raadslid van der Geest zijn mening had gegeven over de wijze van aanbesteding wordt zonder hoofdelijke stemming besloten het werk aan aannemingsbedrijf Jansen op te dragen.

In november deelde de voorzitter mee dat het college had besloten de prijs van de aannemer alsnog te laten controleren door een alleszins bekwame deskundige; het bedrag van de deskundige lag ongeveer 10% hoger dan dat van de aannemer. De prefab elementen werden in treinwagons op het station in Leiden afgeleverd. Van daar uit moest de aannemer voor het vervoer naar de bouwplaatsen in de verschillende dorpen zorgdragen.

Voor besluit, voorbereiding en realisatie van de zestig woningen had men in die tijd maar één jaar nodig! Want nadat in september 1949 de gemeenteraad besloot de zestig woningen te kopen, werd op 31 november van dat jaar in Nieuwe Wetering de eerste paal geslagen. Aansluitend gebeurde dit ook in Oud Ade; daarna volgde Kaag-eiland en de laatste huizen werden in augustus 1950 in Roelofarendsveen opgeleverd.

Bouw van de schuurtjes

Naast de opdracht voor de bouw van de huizen, moest er ook opdracht gegeven worden voor de bouw van zestig schuurtjes. In de raadsvergadering van februari 1950 stelde het college voor de opdracht onderhands te gunnen aan de bouwer van de woningen, de firma Jansen uit Nieuw-Vennep. Deze was bereid de schuurtjes te bouwen voor de prijs van f 43.704.-. Raadslid De Jong was echter van mening dat de opdracht niet net als bij de woningen onderhands opgedragen moest worden. Zijn voorstel om met negen plaatselijke bedrijven een openbare aanbesteding te houden, werd door een meerderheid van de raad gesteund. Uiteindelijk was de Fa. J.L. Zoet & Zn. uit Oude Wetering met f 21.700.- de laagste inschrijver (ruim 50% lager dan het onderhandse bod van Jansen). De opdracht werd dan ook aan de firma Zoet verleend. Kees Zoet en Wim van de Bos maakten vooraf de wanden van de schuren in de werkplaats, waarna ze door de Fa. Van Benten vervoerd werden naar de plaats van bestemming. De woningen waren al bewoond toen de schuurtjes geplaatst werden.

Verkoop van de woningen

Net als nu het geval is, stimuleerde het rijk ook in de jaren zestig gemeenten en corporaties om huurders de mogelijkheid te bieden hun huurwoning te kopen. Van de zestig huurders van de Oostenrijkse woningen waren er zes die toen hun woning kochten van de gemeente: vijf in Roelofarendsveen en één op Kaag-eiland. Afhankelijk van het aantal m² grond varieerde de koopprijs tussen de f 10.000.- en f 12.000.- (zo'n €5.000.-). Mocht de nieuwe eigenaar de woning weer binnen tien jaar willen verkopen, dan moest hij deze eerst te koop aanbieden aan de gemeente. In de jaren tachtig werd het gemeentelijk woningbezit, waaronder de Oostenrijkse woningen, aan Woningbouwvereniging Alkemade overgedragen. Van de indertijd verkochte huizen heeft de woningbouwvereniging er uit de laatste jaren weer drie van particulieren overgenomen. De aankoopsprijs lag rond de € 200.000.-.

Renovatie

In 1970 vond de eerste 'renovatie' plaats aan deze woningen. De ingreep bestond uit verbetering van de douchegelegenheid door het aanbrengen van vloer- en wandtegels en het aanbrengen van een kunststof vouwwand om de douche afsluitbaar te maken. De bewoners zouden voor deze verbetering f 1,15 huur per week extra betalen. Slechts vijf bewoners maakten gebruik van dit voorstel.

In 1985 was het gezien de leeftijd en technische staat van de woningen de hoogste tijd voor een uitgebreid onderzoek. Daarbij werden opties van sloop, nieuwbouw tot renovatie, met alle varianten daar tussen, bekeken. Uiteindelijk koos de woningbouwvereniging voor een levensduurverlengende renovatie, waarbij met name ingrepen plaatsvonden aan de buitenkant van de woningen, zoals het vernieuwen van het dak en de gevels. Ook werd er veel aandacht besteed aan verbetering van de isolatie. De gemiddelde kosten bedroegen zo'n f 75.000.- per woning. De ingrepen werden in 1989-1990 uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij was dat de levensduur van de woningen met 25 jaar werd verlengd.

Bijzonderheden per locatie

Kaag-eiland: hier zijn negen woningen gebouwd, twee aan de Julianalaan en zeven aan de Prins Bernhardlaan. De prefab elementen zijn op dekschuiten over de Kagerplassen aangevoerd en voor het vervoer over land was een spoorlijntje aangelegd door de Wilhelminalaan en Prins Bernhardlaan. Bij rioleringswerkzaamheden in 2010 vond men de fundering van de spoorrails nog. Een jaar na de oplevering vond een ernstige verzakking plaats van de fundering van de woningen Prins Bernhardlaan 12 en 14. De betonplaat (niet onderheid) waarop de huizen waren gebouwd, was op de plek waar een sloot was gedempt doormidden gebroken. De twee huizen waren maar liefst 18 cm scheef gezakt. Een heipaal langs de voor- en achtergevel met daar overheen een stalen balk onder de woningen door moest verdere verzakking voorkomen. Bij de renovatie in 1990 zijn deze twee huizen gesloopt, op een onderheide fundering zijn vervolgens, in drie maanden tijd, twee nieuwe prefab 'Oostenrijkse' huizen gebouwd. In de jaren zestig kocht de heer Verhaar zijn huis aan de Prins Bernhardlaan 6 van de gemeente Alkemade. Inmiddels is Woningbouwvereniging Alkemade eigenaar van deze woning die nog de originele houten rabatgevels heeft.

1990: sloop van de twee Oostenrijkse woningen op Kaag-eiland.

De te slopen woningen in Oud Ade.

Oud Ade: hier staan zeven woningen in de Kolk. Van veehouder Albertus Cornelis van der Meer kocht de gemeente in 1949 de noodzakelijke grond aan om de woningen te kunnen realiseren. Nadat de bewoners de huizen betrokken hadden, kocht de gemeente nog een strook grond van 720 m² van Van der Meer, omdat dat het wenselijk bleek 'op de grensscheiding der achtererven een beplanting aan te brengen van hoog houtgewas ter camouflage van de was- en drooglijnen, welke het landschapsschoon ter plaatse in hoge mate schade'. Omdat de bouwvakkers door mevrouw Olijerhoek van Kolk 3 dagelijks voorzien werden van vers gekookte eieren, liep de planning van de bouw hier wat uit. De huidige woontechnische staat van de huizen heeft de woningbouwvereniging doen besluiten de levensduur niet opnieuw te verlengen. Dit houdt in dat de komende jaren plannen gemaakt worden voor sloop en vervangende nieuwbouw.

Nieuwe Wetering: hier staan acht huizen. In tegenstelling tot de woningen op Kaag-eiland en Roelofarendsveen zijn de huizen in Nieuwe Wetering, net als in Oud Ade, wel onderheid. Een van de oud-bewoners wist nog te vertellen dat je bij harde wind het geritsel van het zilverpapier dat in de buitengevel was verwerkt kon horen. Het was net alsof er muizen achter het behang zaten.

Roelofarendsveen: hier staan 36 huizen waarvan er in de jaren zestig vijf zijn verkocht. De woningbouwvereniging heeft inmiddels weer twee woningen teruggekocht. Het wijkje met de Oostenrijkse huizen wordt ook wel aangeduid als 'de Rooie Buurt'. Dit heeft vast te maken heeft met de rode dakpannen en de oorspronkelijk roodachtige gevelbetimmering. Tussen de woningen aan de Essenweg en

de Berkenweg lag een speeltuin annex trapveldje. Nadat er bijna een kind was verdronken in een diepe plas en de ballen van de voetballende kinderen veelvuldig in de tuinen van de bewoners belandden, werd op initiatief van de bewoners de speeltuin opgeheven en de grond verdeeld over de achtertuinen van de woningen aan de Essen- en Berkenweg.

De Oostenrijkse huizen zijn zeer geliefd bij de bewoners, een groot deel woont er dan ook al dertig jaar of langer. Er zijn twee bewoners die vanaf het prille begin, dus inmiddels 62 jaar, op de Berkenweg wonen. Naast de huizen die de firma Jansen bouwde in Alkemade, bouwde zij ook Oostenrijkse woningen in Asten, Deurne en één in Nieuw-Vennep.

Sjaak Bouwmeester

Bronnen: Ad Otten: Boek 'Philips woningbouw 1900-1990'
Woningbouwvereniging Alkemade
Regionaal archief Alphen aan den Rijn
Scriptie Coen van Benthum, student TH Delft
Diverse oud- en huidige bewoners
Verslagen Raadsvergaderingen 1949-1950
Internet

Gemeentelijk monument

In Leeuwarden zijn 25 Oostenrijkse woningen aangemerkt als gemeentelijk monument. Het bestuur van Stichting Oud Alkemade heeft het behoud van gemeentelijk erfgoed hoog in het vaandel staan. Zij wil er dan ook bij de gemeente Kaag en Braassem van harte op aandringen de Oostenrijkse woningen in onze gemeente op zijn minst de status van 'beschermde dorpsgezicht' te verlenen en dus te behouden voor volgende generaties.

Nico Koek, geboren en getogen aan het Noordeinde in Roelofarendsveen, woont al heel lang in Leiden. Hij schreef onlangs onderstaande column voor 'De Raadsheer', het blad van zijn woonwijk. Wij plaatsen zijn enigszins aangepast verhaal graag in deze Alkmadders.

De dorpsomroeper

Winterweer roept nostalgische herinneringen op, zeker bij een jongen uit de Veense polder. Want als het vroer kon je schaatsen: eerst op de sloot achter het huis, dan in de polder en als het Braassemblermeer dicht lag werd dáár een ijsbaan aangelegd. Jonge Veense tuinderszonen en uitgevroren bouwvakkers bonden daar de strijd met elkaar aan.

De wedstrijden op 'De Braassem' werden aangekondigd door de dorpsomroeper. Die reed op een statig herenrijwiel over het Noordeinde en Zuideinde – heel Roelofarendsveen door. Om de paar honderd meter luidde hij, even met één hand sturend, enkele malen krachtig een scheepsbel, die speciaal daarvoor op een stang aan het stuur van zijn fiets bevestigd was. Dan riep hij met sonore stem: "Hedenmiddag om drie uur, hardrijderij op de schaats voor koppels, om mooie prijzen. Inschrijven op de baan. Komt allen!"

Bij koppelwedstrijden lossen de rijders elkaar om de twee of drie ronden af, zodat de één even kan bijkomen en de ander weer vol de strijd in kan. Om de zoveel ronden kon een premie worden verdiend, beschikbaar gesteld door de plaatselijke middenstand: een kilo worst of een mud aardappelen. Vooral om de eindzege (vaak een geheim gehouden geldbedrag) werd fel gevochten, zeker wanneer er geduchte koppels uit naburige dorpen meededen, zoals de slimme gebroeders Borst ('de Borsten') uit Hoogmade. Langs de baan stonden de mannen met een extra trui onder hun jas en stro in de klompen en moedigden de rijders aan. De jonge jongens hadden hun doorlopers al strak onder de voeten gebonden en reden na de wedstrijd ook snel nog een rondje. Vol bewondering volgden ze de snelle schaatser: "Ze rijden op échte Noren!", riepen we elkaar toe. De rivaliteit tussen de rijders zorgde voor duw- en trekwerk tijdens de koers en scheldpartijen na afloop. Vaak bemoeide het publiek zich daar ook mee. Na de wedstrijd gingen de schaatsen uit en de klompen aan en toog men naar het café aan de Haven, waar de premies werden uitbetaald en de jenever rijkelijk vloeide.

Zo'n omroeper heeft jarenlang deel uitgemaakt van het dorpsleven. Als een rijdend medium bracht hij het nieuws aan de dorpelingen, die dat dan ogenblikkelijk aan elkaar doorvertelden.

Later hoorde ik thuis ook nog van een ander optreden van de Veense omroeper. In september 1939 was een aantal Veense jongens (onder wie mijn vader) onder dienst; ze waren gelegerd in een kazerne in Leiden en kregen 's zomers soms oogstverlof om thuis op de tuinderij te werken. Als de soldaten weer op moesten komen, reed de dorpsomroeper rond om de dienstplichtigen mee te delen dat ze zich moesten melden. Op de Noordhoek stond dan later op de dag een militaire vrachtauto klaar om hen op te halen en weer naar Leiden te brengen. De omroeper is op een gegeven moment, zo eind jaren vijftig, uit het straatbeeld weggereden. De mensen kregen telefoon en televisie en raakten op die manier van het nieuws op de hoogte.

Toen ik wat rond schaatste op Google bleek dat de dorpsomroeper een verrassende rentree beleefte. Hij treedt op bij festiviteiten en braderieën. Sommige plaatsen hebben weer een vaste omroeper aangesteld die in fleurig kostuum bijeenkomsten opluistert, met een feestrede of een vrolijk lied. Er bestaat zelfs een overkoepelende vereniging, de E.V.S.D.O.N. (Eerste Vereniging Stads- en Dorps Omroepers Nederland) die weer gelieerd is aan het Engelse Guild of Town Criers. In Bolsward trof ik van de zomer een prachtig uitgedoste stadsomroeper aan die op welluidende wijze zijn publiek toesprak. Toen ik hem prees voor zijn optreden en vroeg wat hij nou precies – in het Fries – te vertellen had, bleek hij reclame te maken voor de HEMA, die speciale aanbiedingen had voor haar klanten, die middag. Was dat even een tegenvaller!

Wordt het trouwens geen tijd voor een nieuwe omroeper in Kaag en Braassem? Dat moet dan wel een heel team van omroepers worden, want de gemeente heeft er heel wat straten bij gekregen. Die omroeper zou dan feestelijke gebeurtenissen kunnen aankondigen, zoals een concert van Vox Laeta of de heropening van de brug bij Nieuwe Wetering. En misschien hoor je hem dan in de winter ook weer aan komen rijden, met luide slagen op zijn scheepsbel. En we horen hem roepen: "Hedenmiddag op de Braassemblermeer hardrijderij..."

Nico Koek

Johan (Han) van der Hoorn was een van de eerste omroepers of 'klinkers' zoals die ook wel genoemd werden. In dienst van de ijsclub kondigde hij met een bord aan het stuur van zijn fiets en – vermoedelijk – een houten hamer bij de mensen aan dat er wedstrijden waren.

Een tweede man was Theo Dobbe. Die reed met een bel door het dorp om de mensen te laten weten als er weer eens een noodslachting was bij Van der Werf op Oud Ade. De derde omroeper was Theo Turk.

Han van der Hoorn op zijn fiets door de Veen, helaas zonder bel.

De Veense sluis, 'mooi dattie is gered'

Dat nooit, moet Cees van Berkel hebben gedacht toen hij in het voorjaar van 1984 in de Leidse Courant las dat de sluis in Roelofarendsveen, niet ver van zijn huis, mogelijk zou worden gesloten. Hij trommelde wat betrokkenen bij elkaar, er werd vergaderd in het naast de sluis gelegen café De Haven en men trok uiteindelijk naar de notaris voor de oprichting van de Stichting Behoud en Beheer De Sluis te Roelofarendsveen.

De verbinding tussen de polder en het Braassemermeer moest open blijven, dat was duidelijk. Al was het alleen al omdat de sluis niet kon worden gemist in dit meest pittoreske deel van Roelofarendsveen. Samen met de ernaast gelegen oude groente- en later bloemenveiling vormde de sluis bovendien decennialang het economisch centrum van het dorp. Van daaruit vertrokken boten met groenten naar omliggende steden. Cultureel erfgoed dus, waar men zuinig op moet zijn.

De sluis was in het begin van de jaren tachtig ernstig verwaarloosd. Restauratie zou naar schatting f 250.000 gulden (ongeveer € 113.640) kosten. Tot dan toe was het onderhoud een taak van het waterschap De Oude Veenen, de eigenaar van de sluis, maar die wilde daar vanaf. De sluis werd niet meer belangrijk gevonden voor de waterhuishouding en werd nog maar nauwelijks gebruikt voor de beroepsvaart. De gemeente vond het weliswaar belangrijk dat de sluis zou blijven, met name voor de pleziervaart en het mooie dorpsgezicht, maar had er geen geld voor over. Kortom, een patstelling waarbij de vertegenwoordigers van het waterschap en de gemeente zich in eerste instantie zo flexibel toonden als een sluisdeur.

Lange geschiedenis

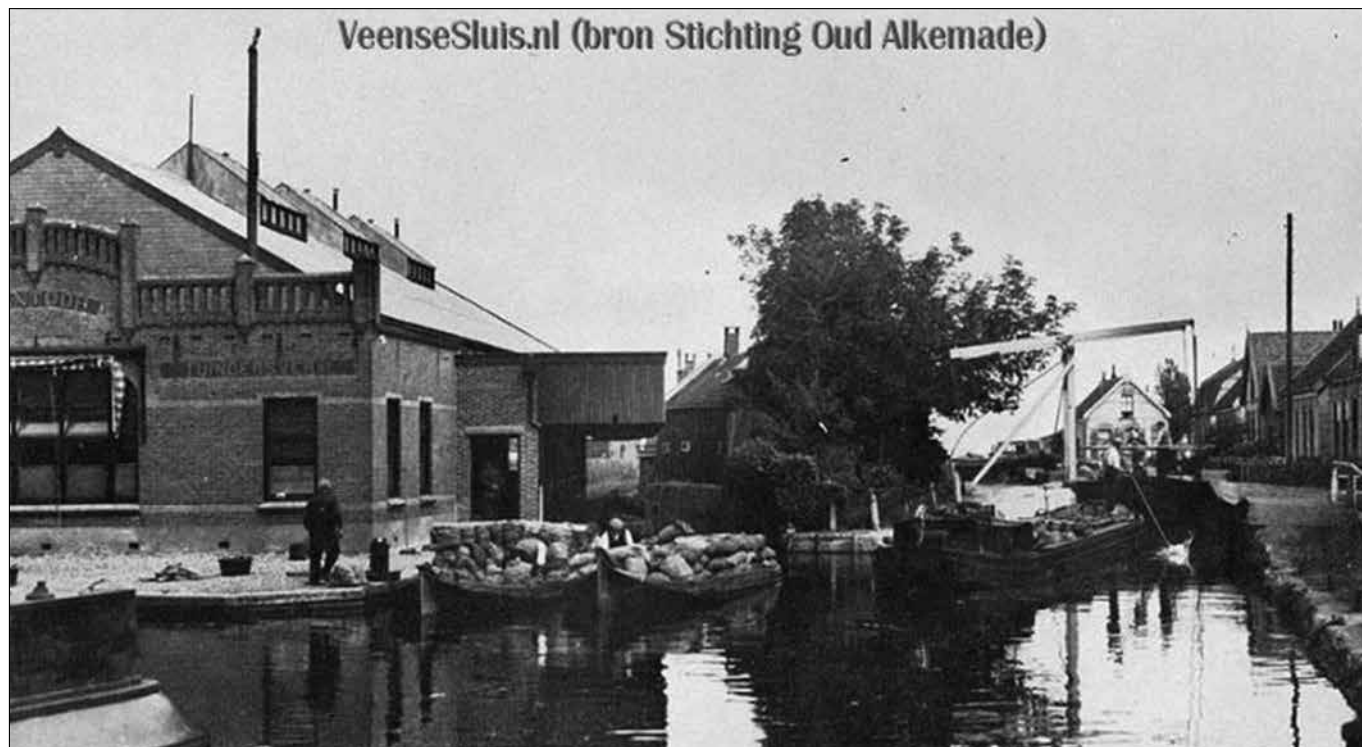
De sluis van Roelofarendsveen kent een lange geschiedenis. Al in 1632 werd besloten om de grote Veenderpolder te bekaden om op die manier het water van het Braassemermeer buiten de polder te houden. Daarbij werd er gekozen voor vier houten sluizen die werden gebouwd in Rijpwetering, Nieuwe Wetering, Oude Wetering en Roelofarendsveen.

De houten sluis in Roelofarendsveen heeft eeuwenlang dienst gedaan, daarbij met grote regelmaat ondersteund door de plaatselijke timmerman, zoals uit oude rekeningen blijkt. Maar uiteindelijk viel er niet meer tegenop te repareren, de sluis moest worden vervangen, zo werd in 1894 besloten.

Het bouwen van een nieuwe sluis was voor het polderbestuur onder voorzitterschap van F. Elstgeest Azn. een ingrijpend besluit. Uiteindelijk werd gekozen voor een stenen sluis van twee pramen lang. Uit het bestek blijkt onder meer dat de sluis rust op 224 palen van tien meter lang, die de grond in zijn geslagen met een heiblok van 400 kg zwaar. De bouwer was Dirk van Essen uit Woubrugge, die de klus uitvoerde voor de som van f 9.776 (ongeveer € 4.445).

Stichting in actie

De stenen sluis zou bijna honderd jaar door het waterschap worden onderhouden, tot de jaren tachtig van de vorige eeuw, toen men het om de eerder genoemde redenen genoeg vond (de andere drie sluizen waren al gedempt). Vanaf dat moment werd de stichting actief. Onder aanvoering van voorzitter Rinus Minderhoud werden het waterschap en de gemeente bewerkt om toch een financiële bijdrage te leveren, terwijl ook de provincie werd ingeschakeld om de in 1966 verdwenen ophaalbrug bij de sluis in oude staat terug

De oude veiling met sluis en sluisbrug. In het midden van de foto, achter de grote kastanjeboom, begint de bebouwing van de Noordkade. Op het veilingterrein loopt C. van Amsterdam (op de rug gezien), medewerker van de veiling, die hier gevestigd was tot 15 juli 1965. De foto dateert van ca. 1935.

te brengen om zo weer onderdeel te worden van de provinciale fietsroute. En de inwoners werden benaderd onder het motto: 'De sluis, mooi dattie blijft'. Dit leverde meteen al 450 begunstigers op.

In 1987 kon worden begonnen met de zeer grondige restauratie, waarbij de muren deels opnieuw werden gemetseld en de deuren werden vervangen. En ook de bouw van de nieuwe ophaalbrug werd verwezenlijkt. In maart 1988 kon-

Werkzaamheden tijdens de renovatie van 1987

den de hernieuwde sluis en brug officieel worden geopend door de 95-jarige Nel Heemskerk die haar hele leven naast de sluis had gewoond. Zij was vaak op een stoel voor haar huis te vinden waarbij ze de sluisgebruikers nauwlettend in de gaten hield.

Inmiddels is de opening van de opgeknapte sluis bijna 25 jaar geleden. De deuren van de sluis gaan open en dicht met een vanzelfsprekendheid alsof er van sluiting nooit sprake is geweest. Dit alles onder het wakend oog van de stichting. Het bestuur van het eerste uur kan tevreden zijn. 'De sluis, mooi dattie blijft', daar is tegenwoordig iedereen het over eens.

Fons van Rijn

Bronnen: De vernieuwde sluis met een ver verleden.

Artikel van G.N. van der Meer.

www.veensesluis.nl

Dan doen we het zelf!

In november verscheen bij het Erfgoedhuis Zuid-Holland een boekje met 32 bijdragen van projecten onder de noemer 'Dan doen we het zelf'. Het gaat om initiatieven die vanuit de burgerbevolking zijn ondernomen om projecten die tot ons cultureel erfgoed behoren voor het nageslacht te bewaren. Bovenstaand artikel is onder de titel 'Dorpsgenoten op de bres voor de sluis van Roelofarendsveen' hierin opgenomen.

Zoekplaatje

Deze foto is gemaakt in 1942. Een koppel vrienden was op een zondag aan het wandelen op de Oude Wetering. De dames liepen ook wel eens mee. Op deze foto staan:

- 1 Piet van Haestregt
- 2 Hein Koek
- 3 Henk van Klink
- 4 Gerrit Kuipers
- 5 Gerard Elstgeest
- 6 Jaap Olyerhoek
- 7 Jan van der Veer
- 8 Koos Olyerhoek
- 9 Tinus van der Veer
- 10 Nel Hoek
- 11 Joop Hoogenboom

Hartelijk dank voor uw reactie!

Grote belangstelling voor Oud Alkemadeprijs

Maaïke Offers en Ben van den Ende ontvingen op 5 oktober jl. in de Stal op Kaag-eiland de Oud Alkemadeprijs voor hun woning aan de Julianalaan 52. Ze kregen de prijs omdat zij, ondanks de vele verbouwingen in de 35 jaar dat zij er wonen, het pand zoveel mogelijk in de originele staat wisten te behouden.

Geert-Jan van Beek opende de donateursavond waar zo'n 120 belangstellenden op af gekomen waren. Aan Karel van Asselt was gevraagd om voorafgaand aan de prijsuitreiking wat te vertellen over het reilen en zeilen van de bakkerij van zijn vader Aart van Asselt, waar Maaïke en Ben nu in wonen.

Karel van Asselt weet het geestig te vertellen!

Hieronder plaatsen wij enkele leuke passages uit zijn verhaal. In de volgende Alkmadders wordt in een apart artikel uitgebreid de geschiedenis van de voormalige bakkerij en haar bewoners beschreven.

In het jaar 1947 namen Aart van Asselt en zijn echtgenote de bakkerij van Han en Louis van Zwieten over. Het begon met een fikse tegenvaller doordat Aart met zijn motorfiets met gevulde koeken, die bezorgd moesten worden bij café Van Diemen in Sassenheim, een ongeluk kreeg. Hij brak zijn been op twee plaatsen en moest negen maanden in het gips. Geen gemakkelijke start als je net een bedrijf gekocht hebt.

Uit de jaren vijftig en zestig herinnert Karel zich, dat zijn vader 's avonds na het eten begon met het klaarzetten van het meel voor de vroege ochtend, 'meel opzakken' noemde hij dat. Op de meelzolder werd het meel op een bascule werd afgewogen in porties en naar beneden naar de kneedmachine gebracht. De nodige hulpgrondstoffen zoals gist en zout stonden in volgorde op de werkbank klaar.

Doordeweeks werd er om vier uur 's morgens begonnen met het deeg draaien, dan werd de oven aangestoken. Het duurde

Een volle stal luistert aandachtig toe.

drie uur eer de oven op temperatuur was. Dan werd het eerste brood gebakken. Het was een heetwateroven, op kolen gestookt, van het merk De Boer. Nadat het brood gebakken was, kwamen de koekjes, cake en het gebak aan de beurt. 's Middags ging de bakker een tukkie doen.

Bijna al het brood werd bezorgd, zowel in de Binnenkaag als de Buitenkaag. De vrouw van Aart runde de winkel en deed de inkoop. In het zomerseizoen gingen ze met twee boten als parlevinkers de plas op. Bij het venten op de Binnenkaag werd gebruik gemaakt van een handkar en later een bakfiets. Nog later kwam de eerste bestelauto: een Fordson. Bijzonder was, dat er in die tijd niet voor tien uur

's ochtends gevent mocht worden met vers brood. Brood van een dag tevoren mocht wel. Dit om nachtarbeid tegen te gaan!!!

Op onregelmatige tijden kwam er een ambtenaar van de Warenwet op bezoek om het brood op het gewicht (800 gram) te controleren. De koperen gewichten die toen in gebruik waren, moesten geijkt worden. Dit werd gecontroleerd door de plaatselijke politie, en altijd gedurende de productie. Dat werd niet altijd in dank afgenomen door de bakkers.

Bijna alle verkoop ging in die tijd op de pof. In de winkel werden de boodschappen in een boekje geschreven. Iedere klant had zijn eigen bladzijde. In het weekend werden de bedragen opgeteld en de briefjes geschreven. Op maandag werd er dan met de klanten afgerekend.

Eind jaren vijftig kwam de mechanisatie op gang in de bakkerij. Als voorbeeld: de speculaasmachine die van handmatig elektrisch werd gemaakt door de opa van Karel, gebruikmakend van een wasmachinemotor. Een hele verbetering.

Knecht Gerard uit Brabant kon niet zwemmen maar deed wel net alsof. 's Avonds na het eten wilde hij weleens een stukje roeien. Op een keer verdwaalde hij en om twaalf 's nachts uur vond de waterpolitie hem ergens op de Koppoel bij Rijpwetering. Hij was net op tijd terug voor het werk in de bakkerij.

De toenmalige jeugdherbergvader bestelde het liefst brood van een dag oud; dit bespaarde hem niet alleen brood, maar ook beleg volgens hem.

Dit is zo maar een greep uit de herinneringen van Karel van Asselt aan de bakkerij en aan het sfeertje van toen. Onze dank hiervoor.

Na deze mooie herinneringen volgde het officiële gedeelte, de Oud Alkemadeprijs-uitreiking. Ben van den Ende vertelde hoe de drie grote verbouwingen waren verlopen. Dat dit niet altijd even makkelijk was, heeft u kunnen lezen in Alkmadders van september jl., maar Maaïke en Ben hebben nog meer plannen om het nog mooier te maken.

De voorzitter van Stichting Oud Alkemade, Lex van der Zwet, overhandigde Maaïke en Ben hun welverdiende Oud Alkemadeprijs, bestaande uit een schildje met het wapen van Alkemade erop dat zij op de gevel kunnen bevestigen, de oorkonde en een aquarel van het pand, zoals dat er in 1977 uit zag, geschilderd door Agnes Turk. En natuurlijk nog een mooie bos bloemen. Maaïke en Ben waren zeer vereerd met de prijs.

Marinus Heijnes: Schilder van licht en water

Na de pauze ging het hele gezelschap naar de andere zaal waar alles in gereedheid was gebracht voor de presentatie over de Kaagse kunstschilder Marinus Heijnes. Gert Wentzel heeft een boekje gemaakt over het leven en de schilderijen van deze kunstenaar.

Gert vertelde ons hoe hij er toe gekomen is om dit boekje te maken. Via zijn echtgenote Charlotte (Heijnes was de grootvader van Charlotte) is hij in het bezit gekomen van honderden dia's en documenten over de schilder. Dit was zoveel, dat Gert vond dat hier meer aandacht aan besteed moest worden. Veel speurwerk op internet en reacties op

Gert Wentzel naast het portret van Tante Kee.

zijn eigen website leverden nog meer informatie op. Dit alles heeft hij samengebracht in het boek dat op 5 oktober officieel ten doop werd gehouden.

De presentatie was buitengewoon interessant. De beelden in close-up lieten ons zien dat de schilder een scala van kleuren gebruikte, ook daar waar je het niet verwacht, zoals puur oranje bij de rietkragen langs de waterpartijen. Marinus schilderde veel riet. Hij zette de kleuren nat in nat met het paletmes op het doek. Hij mengde de verf ook op het doek zodat de kleuren helder bleven. De schilderijen stralen warmte en licht uit.

Maar Marinus schilderde niet alleen water. Ook stillevens, stadsgezichten, landschappen en portretten. De Stal is in het bezit van twee schilderijen van Martinus Heijnes: een portret van Cees van Lent en een portret van tante Kee die een borreltje drinkt. Op het schilderij houdt ze één borrelglaasje vast, terwijl er ook nog een op tafel stond. Dit vonden sommige mensen destijds te veel van het goede. De schilder heeft er daarom later een vaasje bloemen van gemaakt...

In het museum van Oud Alkemade is het boek 'Marinus Heijnes: schilder van het licht' te koop voor € 17,95. Van harte aanbevolen! Tip: misschien een mooi kerstkado'tje?

Na een dankwoord van Geert-Jan van Beek was er nog gelegenheid om wat te drinken in de gezellige Stal en kon men het rijk geïllustreerde boek van Marinus Heijnes kopen.

Agnes Turk

De trotse prijswinnars met hun trofeeën.

In de Alkmadders van juni 2010 is een uitgebreid artikel verschenen over Marinus Heijnes met als titel 'Het leven van een kunstschilder op Kaag-eiland'.